07/02/2024

Η λανθασμένη αντίληψη για την Εκκλησία

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μάνης

Στούς καιρούς μας πλανᾶται μία λανθασμένη ἤ παρεξηγημένη ἀντίληψη γιά τήν ἔννοια, τόν σκοπό καί ἐν γένει τόν ρόλο τῆς Ἐκκλησίας. Συγχρόνως ἐμφανίζεται καί ἕνα φρόνημα ἀπαξίωσης καί περιθεωριοποίησης πού ἐνίοτε φθάνει μέχρι καί τοῦ χλευασμοῦ.

- **Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μάνης κ. Χρυσοστόμου Γ’**

Πολλές φορές ἀντιμετωπίζεται ἡ Ἐκκλησία ὡς ἕνας Σύλλογος, ὡς ἕνα Σωματεῖο τοῦ ἄρθρου 78 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα, ὡς μία οἱανδήποτε θρησκευτικοῦ τύπου Κοινότητα. Λέγονται ἤ γράφονται ἄσχετες φράσεις καί ἀδόκημες λέξεις γιά τήν Ἐκκλησία, καθ’ ὅτι ὑπάρχει ἀνεπαρκής γνώση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁρολογίας.

Παρουσιάζεται ἡμιμάθεια ἤ καί παντελής ἄγνοια τῶν Ἱερῶν Μυστηρίων της. Τί τελεῖται καί γιατί τελεῖται τό Ἱερό Μυστήριο εἶναι ζητήματα θολά καί ἄγνωστα. Ἐπικρατεῖ πολλές φορές μία ὅλως συγκεχυμένη καί πλημμελής ἰδέα καί ἄποψη γενικότερα περί τῆς λατρείας στό χῶρο τῆς Ἐκκλησίας.

Ἀπό τό ἄλλο μέρος γίνεται ἀποδεκτή ἡ Ἐκκλησία μέ μία ἐντελῶς χρησιμοθηρική ἔννοια. Δηλαδή, εἶναι καλή ἡ Ἐκκλησία, ὡς ἕνας ὀργανισμός πού δραστηριοποιεῖται στήν κοινωνική ἀλληλεγγύη, στόν τομέα τῆς πρόνοιας, στήν περίθαλψη τῆς τρίτης ἡλικίας ἤ ἀκόμη εἶναι ἕνας χῶρος γιά συναισθηματικοῦ τύπου ἐκδηλώσεις, φεστιβάλ μουσικῆς, δημοτικῶν χορῶν καί ἄλλων ἀπασχολήσεων.

Ὡς ἐπίσης θέλουμε τήν Ἐκκλησία, ἀλλά αὐτή νά εἶναι κλεισμένη στά λεγόμενα «τά τοῦ οἴκου της». Μέσα στό ναό νά τελεῖ ὃ,τι τελεῖ καί βέβαια ἐκεῖνο πού ἐνδιαφέρει εἶναι νά μή βρίσκεται στό δημόσιο βίο. Ἔτσι δέν πρέπει νά μιλάει γιά τήν ἀρχή καί τό τέλος τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, τόν θάνατο καί τά μετά ἀπ’ αὐτόν, γιά τόν γάμο, τήν οἰκογένεια, τό σχολεῖο, τήν διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν, τήν ἱστορία, τήν ἑλληνική γλῶσσα, τόν πολιτισμό, τά ἐθνικά θέματα, τήν Εὐρώπη, τόν κόσμο. Θέλουν νά ἔχει κλειστό τό στόμα της. Νά μήν ἐπεμβαίνει στά ζωτικά καί κεφαλαιώδη ζητήματα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καί νά μήν συμβουλεύει ὅταν διαπράττονται ἀνθρώπινες ἀβελτηρίες.

*

Μία ὅμως τέτοια θέση γιά τήν Ἐκκλησία εἶναι σέ λάθος βάση. Καί τοῦτο, γιατί ἡ ἄγνοια εἶναι μεγάλη καί καθωριστική. Καί πώς νά μήν εἶναι, ὅταν ἀπουσιάζει ἡ παιδεία, ἡ μόρφωση περί τῆς Ἐκκλησίας, ἡ καλλιεργημένη συνείδηση, ἡ βίωση τῆς ἄλλης πραγματικότητας πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ὀφείλουμε, λοιπόν, νά εἴμεθα πολύ προσεκτικοί. Δέν εἶναι εὔκολο νά ὁμιλοῦμε γιά τήν Ἐκκλησία, οὔτε στατιστικές νά κάμνουμε, οὔτε συγκρίσεις μ’ ἄλλους χώρους ἤ ἰδεολογίες ἤ καταστάσεις κοσμικοῦ ἤ πολιτειακοῦ τύπου. Ἡ Ἐκκλησία ξεφεύγει ἀπ’ ὅλα αὐτά. Εἶναι κάτι ἄλλο. Δέν μποροῦμε νά μετρήσουμε τά ἐπιτεύγματά της μέ τήν συνήθη ἀριθμητική ἤ νά τήν ὁριοθετήσουμε μέ κριτήρια τῶν μέσων κοινωνικῆς δικτύωσης.

*

Ἔτσι μέ τά παραπάνω δεδομένα, εἶναι πολύ χαρακτηριστικό ὅτι ἀδυνατοῦμε νά ὁρίσουμε τί εἶναι Ἐκκλησία. Δέν μποροῦμε νά δώσουμε ἕνα ὁρισμό, ὅπως σ’ ἄλλα θέματα ἤ ἀντικείμενα τοῦ ἐπιστητοῦ κόσμου. Γι’ αὐτό τόσο στήν Ἁγία Γραφή ὅσο καί στήν πατερική γραμματεία χρησιμοποιοῦνται περισσότερο περιγραφικές

εἰκόνες πρός δήλωση τῆς Ἐκκλησίας. Ὅπως π.χ. ποίμνη, ἄμπελος, γεώργιον, λυχνία, οἶκος, οἰκοδομή, σκηνή, πύργος, βασιλεία, νέα Ἰερουσαλήμ, μήτηρ, ἀλλά καί ἐκφράσεις ὅπως λαός τοῦ Θεοῦ, κοινωνία ἁγίων, σῶμα Χριστοῦ. Συνεπῶς ὑπάρχει μία ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου νά εἰσδύσει καί κατανοήσει τό τί εἶναι Ἐκκλησία. Παραμένει μυστήριο, ὄχι ὅτι εἶναι κάτι τό κρυφό καί μυστηριῶδες, ἀλλά μυστήριο ὑπό τήν πνευματική ἔννοια τοῦ ὅρου, ἀκριβῶς γιατί συνάπτεται μέ τό Θεό. Ἔπειτα, καί μόνον νά ἐμβαθύνουμε στήν παύλειο ἐξεικόνιση τῆς Ἐκκλησίας ὡς «σώματος Χριστοῦ», ὅπου Κεφαλή Αὐτός Οὗτος ὁ Χριστός καί μέλη τοῦ σώματος οἱ πιστοί, φθάνει τοῦτο, γιατί δέν μποροῦμε νά κάνουμε κάτι ἄλλο, παρά νά σταθοῦμε μέ ἱερότατο δέος ἀλλά καί ἦθος ταπεινοφροσύνης ὑπακούοντας στό θεῖο θέλημα τῆς θεοΐδρυτης Ἐκκλησίας. Ὁ ἱερός Δαμασκηνός θά γράψει, ἐν προκειμένῳ, ὅτι «στῦλος ἐστι τῆς οἰκουμένης ἡ Ἐκκλησία˙ καί μυστήριόν ἐστι καί μέγα καί εὐσεβείας μυστήριον καί ὁμολογουμένως, οὐ ζητουμένως. Ἀναμφίβολον γάρ ἐστι» (PG 95, 1008).

Κατ’ ἀκολουθίαν Ἐκκλησία δέν εἶναι ὁ ἕνας. Εἴμαστε ὅλοι μας. «Οὗ γάρ εἰσι δύο ἤ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἐμόν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. 18,20) θά μᾶς πεῖ ὁ Χριστός. Εἶναι τελικά σύναξη τῶν πιστευόντων στόν Χριστό. Γι’ αὐτό, γιά νά ἐννοήσει κάποιος τήν Ἐκκλησία πρέπει πρῶτα νά ἐννοήσει καί βιώσει τόν Χριστό. Ἔτσι καί αὐτός πού τήν ἀμφισβητεῖ, τήν ἀντιμάχεται, λέει ὅτι δέν τήν θέλει, τήν πολεμᾶ χωρίς νά ξέρει βαθύτερα γιατί τό κάνει αὐτό, εἶναι στήν Ἐκκλησία ἀλλά βέβαια «οὐ κατ’ ἐπίγνωσιν». Ἔπειτα εἶναι λάθος ἡ τοποθέτηση: «Ἐγώ ἤ ἐσύ καί ἡ Ἐκκλησία». Ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἀπέναντι, δέν εἶναι ὁ ἄλλος μονάχος του. Ἐγώ, ἐσύ καί ὁ ἄλλος εἴμαστε Ἐκκλησία. Ὅλοι μαζί εἴμαστε Ἐκκλησία. Εἶναι ἡ αὐθεντική οἰκογένεια τοῦ Θεοῦ, οἱ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, γιατί ἑνός πατέρα εἴμαστε τέκνα. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι, ὡς λέγει ἕνα ἀρχαῖο κείμενο, «Θεοῦ φυτεία» (Ἀποστ. Διατ.).

Καί ὀφείλουμε νά γνωρίζουμε, ἐν προκειμένῳ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι Μία, γιατί μία ἡ Κεφαλή αὐτῆς, ὁ Χριστός καί στή συνέχεια μία εἶναι ἡ πίστη καί ἕνα εἶναι τό βάπτισμα καί εἶναι ἀκόμη καί Ἁγία, γιατί Ἅγιος καί Ἀναμάρτητος ὁ Χριστός καί ἔχει σκοπό τόν ἐξαγιασμό τῶν μελῶν της καί κατέχει τό πλήρωμα τῆς ἀληθείας, ἔχει τοὐτέστιν τήν ἰδιότητα τῆς Καθολικότητας καί ἐκτείνεται σ’ ὅλους τούς αἰῶνες καί σ’ ὅλη τήν οἰκουμένη ἀλλά καί Ἀποστολική ἐπειδή συνεστήθη ἀπό τόν Πρῶτο Ἀπόστολο, τόν Χριστό, πού ἀπέστειλε στή συνέχεια τούς μαθητές Του ὡς Ἀποστόλους νά κηρύξουν τό Εὐαγγέλιο. Ἔτσι ὁ Χριστός εἶναι ὁ «ἀκρογωνιαῖος λίθος», ἀφήνοντας ὡς συνεχιστές τούς Ἐπισκόπους κατά τήν τάξη τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς.

Ἔπειτα ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι λόγος ψεύτικος, εἰκονικός ἀλλά ἀλήθειας

καί μόνον αὐθεντικός κατά τήν διακήρυξη τοῦ Χριστοῦ «ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή» (Ἰω. 14,6). Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἀντιεπιστημονικός ἀλλά καταφατικός στήν πρόοδο τῆς ἐπιστήμης γιά τό καλό τῆς ἀνθρωπότητας, καθ' ὅτι στό «ἐργάζεσθαι καί φυλάττειν» πού εἶπε ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο, κρύπτεται ἡ εὐλογία τῆς ἐπιστήμης ἀλλά καί σ' αὐτή τήν φράση τῆς Σοφίας Σειράχ «ἔδωκε ὁ Θεός τήν ἐπιστήμη» (κεφ. 38,1 ἑπ). Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ρατσιστικός, ἀκριβῶς γιατί τό Εὐαγγέλιο μᾶς παραδίδει τήν ἐντολή «πορευθέντες....μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη» (Ματθ. 28,9) καί «ἔσεσθέ μοι μάρτυρες ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς» (Πράξ. 1,8). Ἀγκαλιάζει ὅλους ἀνεξαιρέτως τούς ἀνθρώπους, ὅπου γῆς. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι μισαλλόδοξος, μέ καμμία ἐκφορά ρητορικῆς μίσους. Εἶναι λόγος ἀγάπης, συμπάθειας, λόγος παράκλησης, παραμυθίας, γιατί ξέρει ὅτι ὁ Κύριος εἶπε τό: «Οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλά ἁμαρτωλούς εἰς μετάνοιαν» (Ματθ. 9,13).

Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι ἀντίθετος, οὔτε φειδωλός στά ἀνθρώπινα δικαιώματα, γιατί πρώτη ἡ Ἐκκλησία μίλησε, στήριξε καί σφράγισε τά ἀτομικά – ἀνθρώπινα δικαιώματα μέ τό «οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος, οὐδέ Ἕλλην, οὐκ ἔνι δοῦλος, οὐδέ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν ἤ θῆλυ· πάντες γάρ ὑμεῖς εἷς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. 3,28). Μετά, πολύ ἀργοτέρα φάνηκαν οἱ νομικές διατάξεις καί διακηρύξεις. Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι σκοταδιστικός ἀλλά ὅλος φῶς, γιατί «ὑμεῖς ἐστε τό φῶς τοῦ κόσμου» καί ὁ Χριστός διεκήρυξε: «Ἐγώ εἰμι τό φῶς τοῦ κόσμου» (Ἰω.8,12) καί ὅπου κι ἄν πῆγε τό Εὐαγγέλιο τῆς Ἐκκλησίας, ἐκεῖ δημιουργήθηκε καί στερεώθηκε ὁ ἀληθινός πολιτισμός τῶν ἀνθρώπων.

Καί προπαντός, ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι πρόσκαιρος, φευγαλέος, ἀτελής. Εἶναι λόγος αἰώνιος, καθ' ὅτι ἔχει γραφεῖ ὅτι «ρήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχει» (Ἰω.6,68) ὁ Κύριος καί ἀκόμη εἶναι «πλήρωμα τοῦ νόμου» ὁ λόγος Του καί τό φοβερότερο πού εἶπε ὁ Χριστός ὅτι «ὁ οὐρανός καί ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δέ λόγοι μου οὐ μή παρέλθωσι» (Ματθ. 24,35).

Γι' αὐτό καί ἡ Ἐκκλησία σκοπό ἔχει καί μόνο τήν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὅταν λέμε σωτηρία ἐννοοῦμε τήν λύτρωση ἀπό τό κακό, τήν ἁμαρτία. Τόν ἁμαρτωλό ἀγαπᾶ καί τήν ἁμαρτία ἀποκηρύττει. Γι' αὐτό καί ἔρχεται ἡ Ἐκκλησία καί προσλαμβάνει τήν ἁμαρτωλή ἀνθρώπινη φύση γιά νά τήν ξαναπλάσει καί γιά νά τήν θεώσει. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχει ξεστρατίσει ἀπό τόν δρόμο τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία βοηθᾶ τόν ἄνθρωπο νά βρεῖ τήν σώζουσα ἀλήθεια, νά μετανοήσει, νά ἐπιστρέψει στό θεϊκό σπίτι.

Ἡ Ἐκκλησία δέν μισεῖ τόν ἁμαρτωλό. Τήν ἁμαρτία ἀποστρέφεται. Τόν «πεπτωκότα» δέν τόν ἀπεχθάνεται, δέν τόν διώχνει. Τόν ἀνακαλύπτει πίσω ἴσως ἀπό τήν κολόνα πού τύπτει τό στῆθος καί λέγει: «Ὁ Θεός ἱλάσθητί μοι τῷ

ἁμαρτωλῷ». Καί τόν φέρνει ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ. Καί ἀπό κεῖ καί πέρα ἀναλαμβάνει ὁ Χριστός. Φέρει περιστάσεις, γεγονότα πού κανείς δέν μπορεῖ νά προβλέψει. Εἶναι τοῦ Θεοῦ πλέον ἡ πνευματική ἐργασία.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ξέρει καί βρίσκει πάντα τό κατάλληλο φάρμακο, θά λέγαμε, γιά τήν κάθε περίπτωση, «τοῖς πᾶσι γινομένη τά πάντα, ἵνα πάντως τινάς σώσῃ» (Α' Κορ. 9,22). Δέν στέκεται μακρυά ἀπό τίς δυσκολίες καί τίς δοκιμασίες τοῦ κόσμου. Σκύβει στίς πληγές, ὡς ἄλλος Καλός Σαμαρείτης, ζώνεται τό «λέντιον», προσφέρει ἀνιδιοτελῆ καί ἀνυπόκριτη ἀγάπη, μά προπαντός λέγει τήν ἀλήθεια. Διδάσκει τήν ἀλήθεια. Κατηχεῖ τούς ἀνθρώπους. Δέν κηρύττει ἕνα κούφιο μοντερνισμό, οὔτε μία ξηρά παρελθοντολογία. Δέν εἶναι συντηρητική, οὔτε φιλελεύθερη. Εἶναι παραδοσιακή καί ἁγιοπνευματική. Ἡ Ἐκκλησία δέν πολιτεύεται, οὔτε φτιάχνει κόμματα. Εἶναι πάνω ἀπ' αὐτά τά σχήματα τοῦ κόσμου τούτου. Καί ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει γιά νά διακονεῖ τόν ἄνθρωπο. Ἄν ὁ Χριστός, ἡ Κεφαλή τῆς Ἐκκλησίας «οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλά διακονῆσαι καί δοῦναι τήν ψυχήν αὐτοῦ λύτρον ἀντί πολλῶν» (Ματθ. 20,28), πόσο μᾶλλον ἡ Ἐκκλησία! Ὁ ρόλος της εἶναι ἡ ἐφαρμογή τῶν λόγων τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου γιά τόν καθένα, τό: «πτερῶσαι ψυχήν, ἁρπάσαι κόσμου καί δοῦναι Θεῷ».

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία εἶναι νύκτα – μέρα κοντά στόν ἄνθρωπο. Διανυκτερεύει, ὡς ἄλλο θεραπευτήριο, πανδοχεῖο ἐλέους καί χάριτος. Στό ἐρώτημα: Τί κάνει ἡ Ἐκκλησία; ἡ ἀπάντηση εἶναι: Θεραπεύει τόν ψυχικά ἄρρωστο ἄνθρωπο. Ἀφουγκράζεται τόν πόνο. Περιμένει τούς «κοπιῶντες καί πεφορτισμένους». Ἄλλωστε στά Ἱερά Εὐαγγέλια δέν γίνεται ἀναφορά μόνο στούς μαθητές. Ἐκεῖ βρίσκουμε τόν ἑκατόνταρχο, τήν Χαναναία, τήν συγκύπτουσα, τήν ἁμαρτωλή γυναῖκα, τόν ἄσωτο, τόν Ζακχαῖο, τόν ληστή καί αὐτόν τόν προδότη, τόν Ἰούδα. Ὁ Φιλάνθρωπος καί Πανάγαθος Θεός «πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καί εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν» (Α' Τιμοθ. 2,4). Ἀλλά ξέρει ἡ Ἐκκλησία, αἰῶνες τώρα, νά μεταμορφώνει τούς ἀνθρώπους, νά ἐμπλουτίζει λαούς, νά φέρνει τήν καλή ἀλλοίωση τῶν ψυχῶν. Αὐτό συνιστᾶ τό ὑπέρλογο μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας.

Αὐτός εἶναι ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας καί στόν σύγχρονο κόσμο. Ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς καί ἡ ἐπάνοδος στόν κῆπο τῆς Ἐδέμ, στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Ἄλλωστε, ὡς γράφει, ἡ πρός Διόγνητον ἐπιστολή, ὅλοι εἴμεθα σέ τούτη τήν γῆ, «ὡς πάροικοι».

Ἀλλά πώς μπορεῖ νά καταλάβει τήν Ἐκκλησία ὁ «ἀμύητος»; Δέν μπορεῖ νά τήν καταλάβει καί τοῦτο συμβαίνει, γιατί δέν ἔχει τούς ἄλλους ὀφθαλμούς, ἐκείνους τοῦ Πνεύματος, τούς ἐσωτερικούς τῆς ψυχῆς, ὥστε νά μπορέσει νά δεῖ τί εἶναι καί τί κάνει ἡ Ἐκκλησία. Πώς νά ἑρμηνεύσει τήν θεία διδασκαλία, πώς νά ἐννοήσει ἕνα μέγα Ἀπόστολο τῶν Ἐθνῶν Παῦλο, πώς νά εἰσέλθει «ἔνδον» τοῦ γράμματος τῆς

Ἁγίας Γραφῆς ἤ πώς νά εἰσδύσει στή σοφία τῶν ἁγίων θεοφόρων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι ἐξακολουθεῖ νά θεωρεῖ τήν ἠθική τῆς Ἐκκλησίας, ἠθικολογία, τήν δογματική διδασκαλία, δογματισμό καί τήν ἁμαρτία ἀνύπαρκτη καί τό κήρυγμα περί αὐτῆς, ρητορική μίσους.

Παράδοξα πράγματα θά πεῖ κάποιος. Ναί, γιατί ἡ Ἐκκλησία δέν ἐξαντλεῖται στά ἐξωτερικά, στά βλεπόμενα. Εἶναι πέρα ἀπό τά ὁρατά, ὅπου εἶναι ἀοράτως παρών ὁ Χριστός καί τό Ἅγιον Πνεῦμα, ἡ ψυχή τῆς Ἐκκλησίας, πού ἐνεργεῖ τά πάντα.

*

Εἶναι, ἐπί πλέον, ὅλως λανθασμένες καί οἱ ἀπόψεις ὅτι:

α) «Ἐγώ πιστεύω στό Χριστό ἀλλά δέν δέχομαι τήν Ἐκκλησία». Ὅμως δέν ὑπάρχει Χριστός χωρίς τήν Ἐκκλησία, γιατί «συμπάσης Ἐκκλησίας στέφανος ὁ Χριστός», θά πεῖ ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεύς.

β) Λέγεται ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἐμπορεύεται τρόπον τινα τήν ἐνοχή στούς ἀνθρώπους καί τόν φόβο τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά ἀμέσως τίθενται τά ἐρωτήματα: Γιατί ὑπάρχει ἡ ἐνοχή στόν ἄνθρωπο καί στή συνέχεια δέν θά πρέπει νά ἔχουμε φόβο Θεοῦ, ἀφοῦ «ἀρχή σοφίας φόβος Κυρίου»; Ἄλλωστε, ἐκεῖνος πού φοβᾶται, ἐπειδή νοιώθει ἔνοχος, εἶναι φανερό, ὅτι δέν ἔχει γίνει τέλειος στήν ἀγάπη πρός τόν Θεό.

γ) Ὑπάρχει, ἐπίσης, τό θεώρημα ὅτι τό δόγμα καί ἡ βιβλική ἰδεοληψία εἶναι ἰσχυροί ἀνασταλτικοί παράγοντες γιά τήν πρόοδο τῆς κοινωνίας. Τί εἶναι ὅμως πρόοδος; Καί μία κοινωνία γιά νά προοδεύσει ἀληθινά καί οὐσιαστικά, δέν χρειάζεται στό οἰκοδόμημά της γερά θεμέλια; Ἡ Ἁγία Γραφή καί τά ἐξ αὐτῆς δόγματα πίστεως, αὐτό εἶναι ἀκριβῶς, θεμέλια. Ἐκτός ἄν θέλουμε ἄθεη κοινωνία. Τότε ὅμως θά δεχθοῦμε καί τίς συνέπειες.

δ) Ὅταν, ἐπί πλέον, ἐμφανίζεται ἕνα δύσκολο ζήτημα στή κοινωνία, ἀμέσως χωρίς βαθύτερη σκέψη λέγεται ἡ τυποποιημένη πιά φράση: «Νά γίνει χωρισμός Ἐκκλησίας καί Πολιτείας». Ἀλλά, ἐν προκειμένῳ, ἐμφανίζεται μεγάλη προχειρότητα καί ἄγνοια τῶν δύο αὐτῶν μεγεθῶν. Τί νά χωρίσεις; Τήν μάνα τοῦ Γένους στά δύο; Καί στή χώρα μας ὑφίσταται μία ὀντολογική ἰδιαιτερότητα πού εἶναι ἡ ζύμωση τοῦ Ἕλληνα μέ τήν Ὀρθοδοξία καί ἡ Ἐκκλησία ἀπό τήν φύση της ἔχει τήν ἰδιότητα νά συνδέει τούς ἀνθρώπους καί ὄχι νά τούς χωρίζει. Ἄλλωστε ἡ Ἐκκλησία ὑπάρχει πρό τοῦ Κράτους καί εἶναι αὐτή πού διαφυλάττει τελικά τήν ἑλληνορθόδοξη συνείδησή μας. Αὐτό εἴμαστε.

Καί ε) Νομίζουν μερικοί ὅτι ὡρισμένα θέματα πού ἔχουν σχέση μέ τήν ἠθική ὑπόσταση τοῦ ἀνθρώπου, ὃ,τι αὐτά ἔχουν κλείσει ὁριστικά μέ νομικές διατάξεις.

Τό κλείσιμο ὅμως αὐτό εἶναι νομιζόμενο, καθ’ ὅτι ἀπό τήν δημοσίευση τοῦ νόμου καί τήν ἐφαρμογή του ἡ ἐμπειρία τῆς ζωῆς ἔχει δείξει ὅτι ἀπό τότε ἀρχίζουν τά οὐσιαστικά ἀνθρώπινα προβλήματα ἤ ψυχικά τραύματα, γιατί τά θέματα αὐτά δέν ἐπιλύονται μέ τό τεχνητό ἀνθρώπινο νόμο ἀλλά μέ τόν πνευματικό νόμο. Αὐτό τόν νόμο πού κατέχει τό «εἶναι τῆς Ἐκκλησίας».

Ἀλλά θά πρέπει καί κάτι ἐπί πλέον νά γνωρίζουμε: Ὅτι ἡ φοβερότερη πίκρα καί τραγωδία γιά τήν ζωή τοῦ ἀνθρώπου γεννᾶται ἐκεῖ, ὅπου λείπει ὁ ναός καί ἔχει σιγήσει ὁ ἦχος τῆς καμπάνας. Καί τοῦτο, γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶναι πλασμένος γιά τό Θεό. Συγγενεύει μαζί Του καί τόν ἀναζητᾶ ἡ ψυχή του διηνεκῶς.

Τό μεῖζον ἀκριβῶς πρόβλημα γιά μία κοινωνία εἶναι νά μή τεθεῖ ἡ Ἐκκλησία στή γωνία. Ἄν ὅμως τεθεῖ, δέν χάνει τότε ἡ Ἐκκλησία. Ἡ κοινωνία θἄχει τόν βάσανο καί ὁ ἄνθρωπος θά θητεύει στό ἀνυποψίαστο γιά τήν ἀλήθεια τῆς ὡραιότητας τῆς Ἐκκλησίας, στό ἀνακόλουθο τοῦ θείου θελήματος καί στό ἀκόρεστο τῆς ὑλιστικῆς νοοτροπίας. Θά ἰσχύει τότε τό ψαλμικόν: «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε, παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καί ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψ. 48,13). Παρά ταῦτα στόν ἐκκοσμικευμένο κόσμο ὑπάρχει ἡ ρίζα τῆς πίστεως. Δέν ἔχει μετατεθεῖ ἡ λυχνία τῆς Ἐκκλησίας. Ἴσως μπορεῖ αὔριο. Ἀλλά ἄς ἀναλογισθοῦμε στό σημεῖο αὐτό τούς τρεῖς σταυρούς τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ ἕνας ἐκπροσωπεῖ τήν ἄρνηση. Ὁ ἄλλος τήν μετάνοια. Καί ὁ τοῦ Χριστοῦ τήν σωτηρία. Αὐτές οἱ καταστάσεις ὑπάρχουν καί μᾶς προσκαλοῦν σέ οὐσιαστικότερη σκέψη.

*

Προβάλλει, συνεπῶς, ὡς ἀπόλυτη ἀνάγκη νά παύσουν οἱ λανθασμένες θεωρίες γιά τήν Ἐκκλησία. Θἆναι πνευματική κατάκτηση ἡ κατανόηση τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐκκλησίας. Ἄλλωστε, ὡς λέγει ὁ Ἱερός Κυπριανός, «δέν δύναται κάποιος νά λέγει ὅτι ἔχει Πατέρα τόν Θεό, ὁ μή ἔχων μητέρα τήν Ἐκκλησία». Καί ἔπειτα, «οὐδείς σοφώτερος τῆς Ἐκκλησίας» καί βέβαια γνωρίζει ἐκείνη νά περιμένει, νά ὑπομένει, νά προσεύχεται, νά διορθώνει καί νά ἐπαναφέρει τήν χάρι. Ἄραγε, θά οἰκειοποιηθοῦμε τήν τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου προτροπή: «Μένε ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ». Ἡ πρόσκληση εἶναι συνεχής.